

тично під податкове тлумачення поняття «турагент» підпадають також ті туроператори, які перепродають послуги інших туроператорів на підставі прямих договорів [4].

У ПКУ застосовується термін «туристичний ваучер», хоча чіткого пояснення, що він собою являє, не зазначено, а в Законі України «Про туризм» такого терміну взагалі не існує; є деякі посилання на ваучер, як на договір на туристичне обслуговування, що укладається в письмовій (електронній) формі відповідно до закону [1]. Отже, ваучер не є обов'язковим для використання. Однак із метою можливості застосування спеціальних норм оподаткування ПДВ все ж таки варто туроператорам та турагентам оформляти постачання туристичних послуг або туристичного продукту з використанням ваучера, за винятком, коли однією з складових комплексу туристичних послуг є послуги з розміщення [4].

Але це ще не всі недоліки. Залишається неоднозначною ситуація з рахунками, які необхідно застосовувати для обліку ваучерів. Зазвичай бухгалтери використовують субрахунок 209 «Інші матеріали» до рахунку 20 «Виробничі запаси», рахунок 28 «Товари», субрахунок 351 «Еквіваленти грошових коштів» до рахунку 35 «Поточні фінансові інвестиції» на власний розсуд.

Неоднозначним є питання щодо застосування рахунків для обліку туристичних ваучерів. Найдоцільнішим з огляду Інструкцію про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затвердженою наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 №291 є застосування субрахунку 209 «Інші матеріали» до рахунку 20 «Виробничі запаси». Дуже часто туристичні підприємства самостійно друкують документи, які підтверджують право власності туриста на тур, минаючи етап придбання бланків путівок.

Порядок оподаткування туроператорської та турагентської діяльності регулює ст. 207 ПКУ, зазначені в ній тури-

стичні послуги не суперечать Закону України «Про туризм», але в ПКУ послуга вважається туристичною, якщо до складу турпродукту включено послуги з тимчасового розміщення або вартості туристичного ваучера (путівки) [4].

У разі реалізації туристичного продукту туроператорам через турагента виникають проблеми при визначенні бази оподаткування. Адже механізм визначення побудований так, що необхідно показувати отримання посередницьких послуг і вже на основі податкових накладних нараховувати податковий кредит з ПДВ.

У Податковому кодексі України відсутня пряма норма, яка б дозволяла визначати базою оподаткування при поставці послуг турагентам винагороду (маржу) [4]. Тому доцільно внести зміни до ПКУ і дозволити турагентам базою оподаткування визначати винагороду, яку вони отримують від туроператорів за реалізацію туристичного продукту.

Висновки

Законодавчі недбалості призводять до неоднозначного тлумачення норм кодексу, а невідповідність між туристичним та податковим законодавством не дає змоги вести облік відповідно до вимог закону.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про туризм» від 15.09.95 №324/95-ВР [Електрон. ресурс] // <http://zakon.rada.gov.ua>
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 №2755-УІ [Електрон. ресурс] // www.sta.gov.ua
3. Височан О.С. Визнання та облік доходів від реалізації послуг в діяльності туристичних агентств / Височан О.С. // Науковий вісник Ужгородського університету [Електрон. ресурс] // <http://www.nbu.gov.ua>
4. Данканич Т.П. Оподаткування туристичної діяльності в умовах дії Податкового кодексу України [Електрон. ресурс] // <http://www.nbu.gov.ua>
5. [Електрон. ресурс] // <http://blog.liga.net>

В.А. ПАВЛОВСЬКА,
аспірант, Донецький університет економіки та права

Формування механізму матеріального стимулювання еколого-економічної діяльності персоналу на машинобудівних підприємствах

Розроблено принципову схему механізму матеріального стимулювання еколого-економічної діяльності (ЕЕД) персоналу на машинобудівних підприємствах.

Його структуру складають елементи системи управління ЕЕД, методи створення корпоративного фонду еконо-

мічного заохочення працівників, методи пайового розподілу фонду заохочення між учасниками ЕЕД, показники і методи обґрунтування витрат на екологію і ефект.

Ключові слова: витрати на екологію, мотивація, механізм, стимулювання, еколого-економічна діяльність, персонал.

Разработана принципиальная схема механизма материального стимулирования эколого-экономической деятельности (ЭЭД) персонала на машиностроительных предприятиях.

Его структуру составляют элементы системы управления ЭЭД, методы создания корпоративного фонда экономического поощрения работников, методы паевого распределения фонда поощрения между участниками ЭЭД, показатели и методы обоснования расходов на экологию и эффект.

Ключевые слова: *расходы на экологию, мотивация, механизм, стимулирование, эколого-экономическая деятельность, персонал.*

The fundamental chart of mechanism of material stimulation of ecology – economical activity (EEA) of personnel is worked out on machine – building enterprises.

His structure is made by the ingredients of control system of EEA, methods of formation of corporate fund of economic encouragement of workers, methods of a ration distribution of fund of encouragement between the participants of EEA, indexes and methods of ground of expenses on ecology and effect.

Keywords: *charges on ecology, motivation, mechanism, stimulation, ecology-economical activity, personnel.*

Постановка проблеми. Оздоровлення довкілля або щонайменше запобігання його забрудненню стає все більш проблематичним. Значно погіршує навколишнє середовище екологічно небезпечне виробництво. Істотно може вплинути на поліпшення екологічної безпеки на підприємствах розробка і застосування раціональних систем матеріального стимулювання еколого-економічної діяльності персоналу. В умовах відсутності в економічній літературі і практиці механізму управління і матеріального стимулювання еколого-економічної діяльності працівників виробництв проблема його формування надзвичайно актуальна і має теоретичне і практичне значення.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Проблемі екологічної діяльності на підприємствах присвятили свої наукові праці Г. Астапова [1], О. Беяєва [2], Я. Берсуцький і А. Берсуцький [3], Н. Волик [4], С. Гребьонкін [5] і ін. В роботах цих і інших учених розглянуто питання організаційно-економічного корпоративного управління підприємствами в сучасних умовах реформування економіки, фінансування екологічної діяльності, удосконалення цієї діяльності, управління персоналом підприємств.

Більш ґрунтовно досліджені процеси мотивації і стимулювання праці персоналу, розвитку безтарифних форм його оплати і стимулювання в роботах А. Колота [8], О. Єськова [6], В. Ковальова [7].

Та бракує робіт учених стосовно матеріального стимулювання еколого-економічної діяльності (ЕЕД) персоналу. В економічній теорії і практиці механізм стимулювання ЕЕД відсутній.

Введений в Україні з 01.01.2011 екологічний податок іноді в економічній літературі помилково кваліфікують як стимулюючий інструмент. Але за економічною сутністю його слід віднести до фіскальних, караючих засобів впливу на екологічну діяльність підприємств, бо це не зачіпає особистих економічних інтересів безпосередніх виконавців екологічних заходів.

Таким чином, у вказаних вище роботах відсутній комплексний підхід до наукового обґрунтування фондів заохочувальних виплат за екологічну діяльність персоналу підприємств і джерел його утворення. Обійдені увагою такі існуючі важелі управління економікою підприємства, як оподаткування прибутку і екологічного оподаткування, не розкрито механізм матеріального стимулювання, який би враховував діючу систему управління господарською і еколого-економічною діяльністю. Тому автором даної роботи було обґрунтовано в структурі створюваного механізму матеріального стимулювання еколого-економічної діяльності працівників підприємства методи розрахунку заохочувального фонду стимулювання ЕЕД працівників і джерел його утворення за рахунок пільгового зниження податку на прибуток [9], а також пропозиції з удосконалення пайового способу розподілу цього фонду серед виконавців у залежності від їхнього внеску в сукупні виробничі результати діяльності підприємства [10].

Метою даної **статті** є формування принципової схеми і визначення умов створення механізму матеріального стимулювання еколого-економічної діяльності персоналу машинобудівних підприємств.

Виклад основного матеріалу. Як свідчать наші дослідження, корпоративний механізм матеріального стимулювання еколого-економічної діяльності працівників машинобудівних підприємств має розглядатися, з одного боку, в структурі механізму управління цією діяльністю, з іншого – в структурі мотиваційного механізму стимулювання всіх видів діяльності персоналу на підприємствах. Тому механізм матеріального стимулювання праці працівників, зайнятих і відповідальних за еколого-економічні роботи, є багатофакторною моделлю, що поєднує в собі елементи, показники, критерії оцінки, методи управління і матеріального заохочення успішності праці, сукупність яких спонукає працюючих до дій згідно з їх корпоративними і особистими життєвими інтересами, а також соціальними і еколого-економічними цілями ринкового виробництва.

Дослідженнями також встановлено, що доцільність практичного застосування такого механізму буде виправдана у двох випадках:

- а) коли заохочувальні виплати перевищуватимуть поріг соціальної відчуженості для працівників і їхніх сімей;
- б) коли вони забезпечуватимуть економічний ефект для роботодавця й держави.

Тому ми розглядаємо механізм матеріального стимулювання еколого-економічної діяльності як інструмент, що забезпечує комплексне вирішення соціальних, економічних і природоохоронних завдань регіонів і підприємств.

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Встановлено, що формування мотиваційного механізму матеріального стимулювання пов'язане з необхідністю враховувати комплекс елементів управління екологічною сферою і методів спонукання персоналу до активної еколого-економічної діяльності. З цією метою в структурі елементів механізму управління екологічною діяльністю необхідно виділити такі основні її елементи: юридично-правові; техніко-технологічні і організаційні; соціально-психологічні; нормативи екологічної чистоти порівняно, з якими оцінюється екологічна обстановка, у довіллі; інформаційні елементи, що забезпечують вивчення і оцінку рівня екології.

Механізм матеріального стимулювання еколого-економічної діяльності працівників підприємства має враховувати два види інтересів: корпоративні інтереси колективу працівників підприємства і особисті матеріальні інтереси кожного працівника. Як свідчить досвід, тенденція останніх років така, що з розвитком корпоративних форм власності на засоби виробництва (акціонування, усупільнення власності в господарських товариствах та ін.) види інтересів зближуються. Тому останніми роками отримали розвиток такі способи оплати праці, як безтарифна, пайовий принцип розподілу фонду оплати праці залежно від трудових зусиль і успіху працюючих.

Звідси слід розрізнити економічне стимулювання корпоративних результатів праці у сфері еколого-економічної діяльності в цілому колективу тих працівників підприємств і матеріальне стимулювання індивідуальної праці кожного праців-

юючого окремо. Відповідно і вирішувати завдання мають особливості, які залежать від виду інтересів, а саме корпоративне стимулювання вирішує завдання створення фонду економічного стимулювання еколого-економічної діяльності корпорації, а індивідуальне стимулювання розподілу цього фонду серед учасників виробництва в залежності від їхнього внеску в сукупні виробничі результати підприємства.

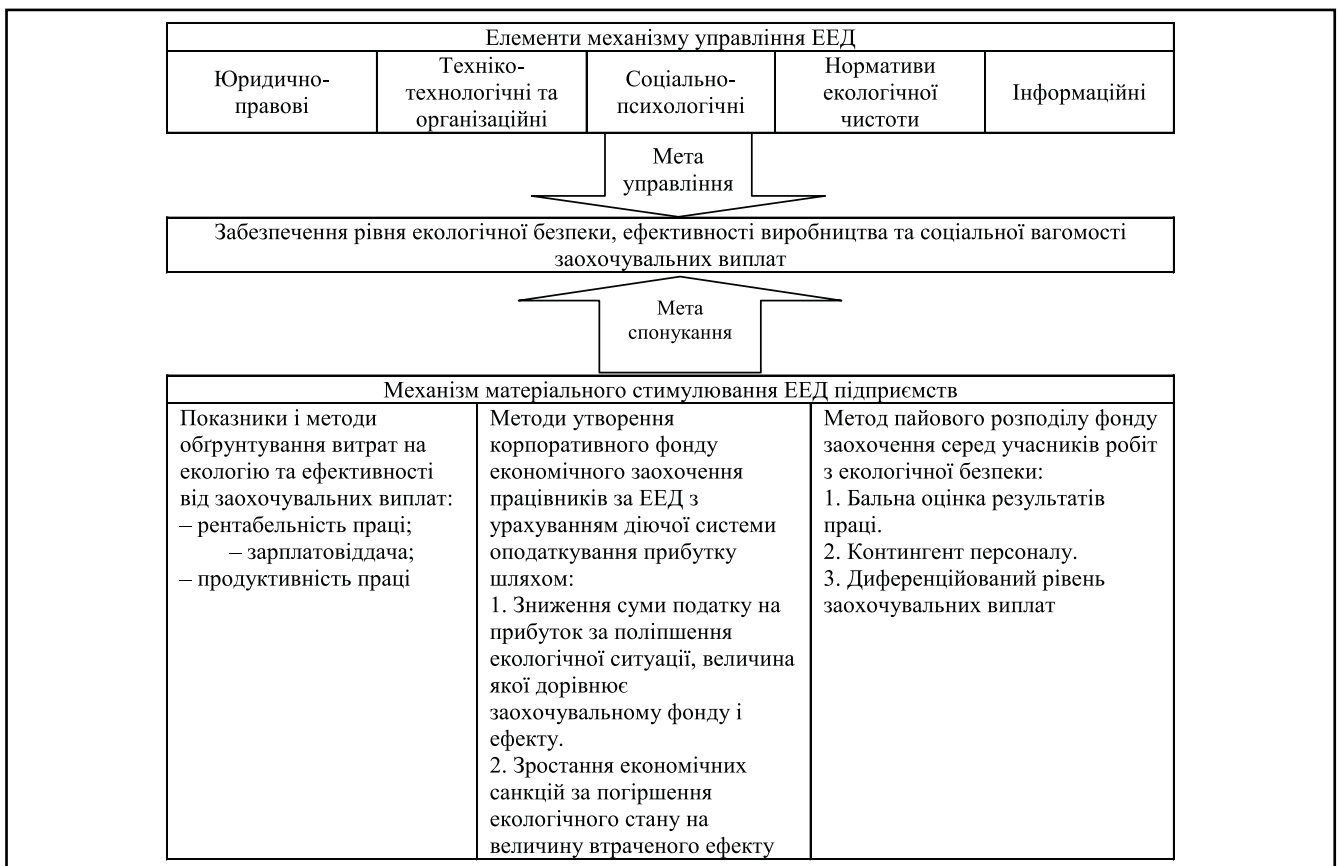
Виходячи із зазначених вище теоретичних установ нами розроблена і пропонується принципова схема структури нового механізму корпоративного управління і матеріального стимулювання еколого-економічної діяльності працівників машинобудівних підприємств (див. рис.).

Зазначена на рисунку схема передбачає інституціональні елементи управління еколого-економічною діяльністю підприємств та методи утворення корпоративного фонду економічного стимулювання еколого-економічної діяльності з урахуванням діючої системи оподаткування прибутку шляхом:

- пільгового зниження суми податку на прибуток за поліпшення екологічної ситуації, величина якої становить джерело утворення і дорівнює заохочувальному фонду і ефекту роботодавця;

- зростання економічних санкцій за погіршення екологічної безпеки виробництва на суму втраченого ефекту.

Методи обґрунтування витрат з екології і ефективності від заохочувальних виплат ґрунтуються на таких показниках: рентабельність праці; зарплатовіддача; продуктивність праці.

Принципова схема структури нового механізму корпоративного управління і матеріального стимулювання еколого-економічної діяльності працівників машинобудівних підприємств

Метод і приклад розрахунку фонду стимулювання еколого–економічної діяльності персоналу за даними ПрАТ «Вістек», ПрАТ «НКМЗ», машинобудівної галузі Донецької області у 2010 році

Об'єкт дослідження	Розрахунок податку на прибуток, тис. грн.			Витрати на екологічні заходи, тис. грн	Норматив рентабельності продукції (E_n), %	Пільгова знижка до податку на прибуток [гр. 4*(1 + $\frac{E_n}{100}$)], тис. грн	Пільгова зміна податку на прибуток (гр. 3 – гр. 6), тис. грн.	Фонд заохочення (або ефект роботодавця)(гр. 3 – гр. 7), тис. грн.
	прибуток до оподаткування	норматив податку, %	податок на прибуток ($\frac{zp.1 * zp.2}{100}$), тис. грн					
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1. ЗАТ «Вістек»	41864	30	12559	857	15	986	11573	986
2. ЗАТ «НКМЗ»	198152	30	59446	3567	15	4102	55344	4102
3. У галузі Донецького регіону	1557400	30	467220	23361	15	26865	440355	26865

Матеріальне стимулювання еколого–економічної діяльності тих категорій персоналу, які безпосередньо зайняті у вказаній сфері, передбачає використання пайового принципу розподілу фонду матеріального заохочення залежно від особистих і корпоративних трудових зусиль і результатів працівників.

Але, як свідчить рисунок, основним елементом запропонованого механізму є метод формування фонду стимулювання еколого–економічної діяльності персоналу підприємств. Тому в умовах короткого повідомлення можливо розглянути лише загальні положення щодо його утворення. У вирішенні цього питання принциповим є визначення джерела формування фонду, яке б не знижувало економічний потенціал підприємства і зберігало стимулюючу функцію механізму.

В умовах існуючого механізму економічного управління виробничої сфери як джерела, які б відповідали зазначеним вище умовам, найбільш доцільно використати пільгові знижки податку на прибуток у залежності від напруженості здійснюваних на підприємстві екологічних заходів. Відповідний метод, який ми пропонуємо, передбачає утворення заохочувального фонду як суми пільгових знижок податку на прибуток у залежності від рівня витрат на екологічні заходи. До параметрів формування фонду відносяться також: рівень оподаткованого прибутку, середній норматив рентабельності продукції, який встановлюється на рівні нормативу рентабельності інвестицій (15%).

Метод формування фонду розкритий на прикладі відповідних розрахунків за східними даними машинобудівних підприємств: ПрАТ «Вістек», ПрАТ «НКМЗ» і машинобудівної галузі Донецької області у 2010 році [11] (див. табл.).

Дані таблиці свідчать про залежність створюваного фонду стимулювання еколого–економічної діяльності персоналу підприємства від параметрів: рівня податку на прибуток, розміру витрат на екологічні заходи, рентабельності продукції. Допоміжні дослідження, які були проведені за умовно зміненими параметрами заохочувального фонду, виявили, що зміна оподаткованого прибутку не впливає на рівень фонду. Його змінна величина, разом з тим і ефект роботодавця, залежить

від розміру витрат на екологію і нормативу рентабельності продукції. Але змінювати рівень рентабельності продукції не доцільно, бо це призведе до зростання відпускних цін на продукцію підприємства і до втрати її конкурентоспроможності. Тому основним параметром даного методу, який стимулює заходи з екологічної чистоти виробництва і забезпечує ефект, залишаються відповідні витрати. Такий методичний підхід буде вигідний як для підприємств, так і для держави, бо буде сприяти покращенню екологічного довілля регіонів.

Висновки

Формування нового механізму корпоративного управління і матеріального стимулювання еколого–економічної діяльності працівників машинобудівних підприємств передбачає визначення умов його здійснення виходячи із сутності такого механізму. Його сутність слід розглядати як багатогранну модель, що поєднує в собі інституціональні елементи, що забезпечують правовий механізм матеріального стимулювання еколого–економічної діяльності працівників корпоративних підприємств та методи обґрунтування стратегії стимулювання екологічної безпеки. Він містить показники, критерії оцінки ефективності і рівня заохочувальних виплат, методи управління і матеріального заохочення до успішної праці, сукупність яких у взаємодії спонукає працівників до дії згідно з їхніми корпоративними і особистими життєвими інтересами, а також соціальними цілями ринкового виробництва.

Таким чином, взаємодія елементів механізму управління еколого–економічною діяльністю, методів утворення корпоративного фонду, його пайового розподілу між учасниками, обґрунтування витрат і ефекту служать двоєдиній меті – забезпечити необхідний рівень екологічної безпеки, ефективності виробництва і соціальної відчутності заохочувальних виплат.

Практичне застосування розкритого механізму корпоративного управління і стимулювання еколого–економічної діяльності працівників машинобудівних підприємств буде корисним у теоретичному і практичному сенсі, оскільки містить конкретну схему, метод утворення заохочувального

фонду, забезпечує ефективність виробничого процесу і розвиває стимулюючу функцію, бо враховує рівень соціальної відчутності заохочувальних виплат.

Напрямом подальших досліджень з обкресленої проблеми слід вважати аналіз стану справ з екологією виробництва в машинобудівному комплексі, визначення дієвості розробленого механізму, розвиток методів стимулювання у поєднанні з іншими відомими в теорії і практиці методами економічного і матеріального заохочення.

Список використаних джерел

1. Астапова Г.В. Организационно-экономический механизм корпоративного управления в современных условиях реформирования экономики Украины: [монография] / Г.В. Астапова, Е.А. Астапова, Д.П. Лойко. – Донецк: ДонГУЭТ, 2001. – 520 с.
2. Беляева Е.Л. Эколого-экономическая оценка производственных проектов / Е.Л. Беляева // Вопросы экологии, 2005. – №2. – С. 21–24.
3. Берсуцкий Я.Г. Экономико-математическое моделирование в управлении предприятием / Я.Г. Берсуцкий, А.Я. Берсуцкий // Экономика промышленности. Экономика Украины на пороге третьего тысячелетия: Сб. науч. тр. / НАН Украины, Ин-т экономики промышленности. АО «НКМЗ». – Донецк: 2000. – С. 289–295.
4. Волик Н.Г. Финансування екологічної діяльності в Україні / Н.Г. Волик // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємство. – 2003. – №2. – С. 24–28.

5. Гребьонкін С.С. Шляхи удосконалення еколого-економічної діяльності: колективна монографія / [С.С. Гребьонкін, В.К. Костенко, В.М. Павлиш, С.Є. Топчій, Г.В. Астапова]. – Донецьк: ВІК, 2009. – 223 с.

6. Еськов А.Л. Мотивационный механизм в системе производственного менеджмента: проблемы и решения: монография / А.Л. Еськов. – Донецк: ИЭП НАН Украины, 2005. – 390 с.

7. Ковалев В.Н. Влияние порога социальной оскутительности поощрительных выплат за успешность труда / В.Н. Ковалев, В.А. Фролов, Е.Н. Шевченко // Экономика промышленности: научно-практический журнал. – №4(47), 2009. – С. 199–206.

8. Колот А.М. Економіка праці та соціально-трудові відносини: підручник / А.М. Колот, О.А. Грішнова, О.О. Герасименко та ін. – К.: КНЕУ, 2009. – 711 с.

9. Павловская В.А. Развитие методов материального поощрения персонала за экологичность производства / В.А. Павловская // Соціально-економічні проблеми регіонального розвитку: Матеріали XIII Міжнародної науково-практичної конференції 2 грудня 2011 р. – Дніпропетровськ: ІМА – прес, 2011. – С. 194–196.

10. Павловская В.А. Разработка методов экономического стимулирования экологической безопасности / В.А. Павловская // Актуальні проблеми економічного і соціального розвитку регіону: Зб. матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції. – в 2-х томах. – Т. 1. – Красноармійський Індустріальний інститут ДонНТУ, 16 грудня 2011. – Донецьк: Вид-во «Наулідж», 2011. – С. 115–119.

11. Статистичний щорічник Донецької області за 2010 рік. – Донецьк: Облстат Донецької області, 2010. – 501 с.

Н.В. РАДОВА,

викладач кафедри банківської справи, Одеський національний економічний університет

Систематизація управлінських завдань і принципів фінансового моніторингу злиття та поглинань банків

У статті проаналізовано основні проблеми здійснення процесу злиття або поглинання банків. Доведено потребу в проведенні фінансового моніторингу процесу злиття і поглинання банків. Визначено класифікаційні риси управлінських рішень у процесі злиття та поглинання банків. Обґрунтовано рівні моніторингу злиття чи поглинань банків.

Ключові слова: банк, банківська система, злиття, поглинання, фінансовий моніторинг.

В статье проанализированы основные проблемы осуществления процесса слияния или поглощения банков. Доказана потребность в проведении финансового мониторинга процесса слияния и поглощения банков. Определены классификационные черты управленческих решений в процессе слияния и поглощения банков. Обоснованы уровни мониторинга слияния или поглощения банков.

Ключевые слова: банк, банковская система, слияние, поглощение, финансовый мониторинг.

The basic problems of realization of process of confluence or absorption of banks are analysed in the article. A requirement is well-proven in realization of the financial monitoring of process of confluence and absorption of banks. The classification lines of administrative decisions are certain in the process of confluence and absorption of banks. Reasonably levels of monitoring of confluence or absorptions of banks.

Keywords: bank, banking system, confluence, absorption, financial monitoring.

Постановка проблеми. Сучасна вітчизняна банківська система характеризується регіональною розгалуженістю та низькою капітальною базою, що, у свою чергу, не дає бан-